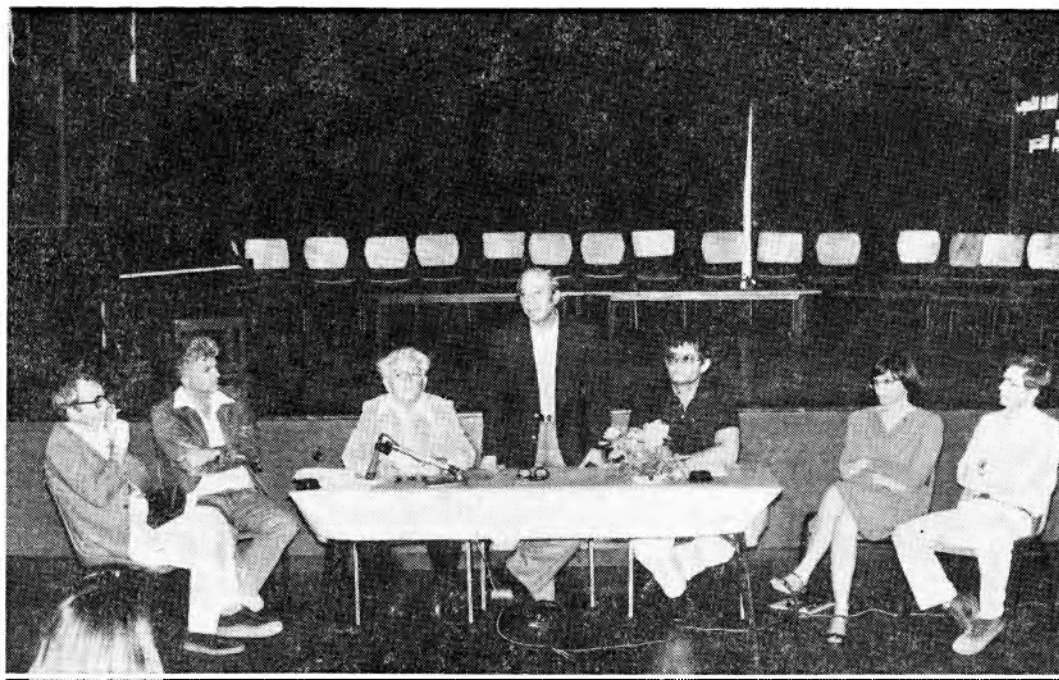

משוט בעולמנו

פרס זאב לספרות ילדים תשמ"ד

יושבים מימין לשמאל: דויד גרוסמן, אילנה אבן-טוב, דוד פאיאנס, אליעזר שמואלי (נואם) גרשון ברגסון, יואש ביבר, אלכס זהבי.

טקס הענקת פרס זאב לספרות ילדים התקיים בל' חשון תשמ"ד, הששה בנובמבר 1983, במרכז תרבות עמים לנוער בירושלים.

הטקס התקיים בנוכחות מנכ"ל משרד החינוך והתרבות, מר אליעזר שמואלי, חתן וכלת הפרס, חבר השופטים ואורחים רבים, שכיבדו בנוכחותם את הזוכים בפרס. הטקס נפתח ע"י מקהלת בתי-הספר מצדה ומעלות-דפנה בירושלים בהדרכת

המורה יונתן לסר. מר שמואלי בירך את הזוכים בפרס ואיחל להם שדבריהם יגיעו אל הילדים, וגם אל הוריהם אשר אמורים להיות לעזר בהפצתה של ספרות ילדים טובה ועשירה.

מר גרשון ברגסון, יו"ר חבר השופטים, הודה לאגודה למען החייל, על שיתוף הפעולה עם משרד החינוך והתרבות במפעל זה להנצחת שמו של אהרן זאב ז"ל. בדבריו עמד על יצירתו של זאב, שביחסו הרציני לילדים, ידע להעלות את הערכים החינוכיים שביצירה הספרותית, בעיקר אהבת הטבע והמולדת, לכן גם היום, מקובלות יצירותיו על מבוגרים וילדים כאחד.

דוד פיאנס, עורך "דבר לילדים" והסופר יואש ביבר, קראו את נימוקי ועדת השופטים.

בפרס זאב לשנת תשמ"ד זכו :

אילנה אבן-טוב ישראלי על ספרה **"זנבה האדום של הקשת"**, בהוצאת כתר.

דויד גרוסמן על ספרו **"דו קרב"**, בהוצאת מסדה.

הנימוקים למתן פרס זאב תשמ"ד לאילנה אבן-טוב ישראלי על ספרה "זנבה האדום של הקשת"

נושאי שירה של אילנה אבן-טוב ישראלי הם : הדומם והטבע, והיא מנפשה אותם ומפיחה בהם רוח חיים.

המשוררת אינה נתפסת לשירה המודרנית, שהכל בה מותר, שהפשט, היומיומי, השיבוש הלשוני, הסלנג והחפצים השימושיים — הם החומרים הבניין השיר. לא, היא מחזירה אותנו לז'נר של השירה לילדים הקלסית, שבה הטבע ופלאיו הם נושאי שירתה, ומבטאה היא הגיגה בדימויים עשירים וברובד לשוני גבוה ואין הדבר פוגע ביכולת הקליטה של השומע ושל הקורא הצעירים.

שירה של אילנה אבן-טוב אוניברסליים, להוציא בודדים. אין בטקסט שום סימן היכר לאומי. כל ילד, כל נער וכל מבוגר יכולים להבין את תוכנם של השירים ואין בהם אלוזיות ייחודיות לקורא העברי. הסמלים והדימויים גם הם אוניברסליים.

יש בשירה שלל צבעים ומגוון צלילים הצודים את עינו ואת אוזנו של הקורא : חול לבן, ואבטיח אדום, וים כחול, וסגול פרחוני, ורוד ולבן, וירוק בנשמה, ואביב רועש, ונחל מפכפך, ותנועה עדינה, קלה קלה כמו מניפה.

הציורים העדינים של המאייר מוסיפים לעוצמת הריבגוניות.

על כל אלה החליטה ועדת השופטים, פה אחד, להעניק לאילנה אבן-טוב ישראלי פרס זאב לספרות ילדים תשמ"ד.

ובאנו על החתום

דוד פיאנס

יואש ביבר

גרשון ברגסון (יו"ר)

אילנה אבן-טוב ישראלי ילידת ת"א. מתגוררת בחיפה עם בעלה ושלושת ילדיהם. בוגרת החוג לספרות עברית ואנגלית באוניברסיטה העברית בירושלים. בעלת תואר

מ. א. בחינוך, אוניב' חיפה. עסקה שנים רבות בהוראה בארץ ובארה"ב — בוסטון. בשנים האחרונות מנחה סדנאות לכתבה יוצרת בסמינר אורנים ובמספר בתי-ספר בחיפה.

הנימוקים למתן פרס זאב תשמ"ד לדויד גרוסמן על ספרו "דו קרב"

ספרו של דויד גרוסמן, "דו קרב" ניחן בכמה מעלות טובות העושות אותו לספר ילדים מעולה; יש בו עלילה מגובשת ומעניינת, מתח דמויות לא שגרתיות המעוצבות ברגישות ובהומור; הסגנון עשיר, ועל אף היות הגיבור-המספר ילד, אין כאן נסיון לעצב לשון "מיתולוגית". יש בספר הרבה רגישות אנושית, הומור הפתעות בעלילה, ובשמו — "דו-קרב" יש גירוי לקריאה וסקרנות לדעת מה פירושו של זה.

דויד גרוסמן השכיל להפוך מקום אפור ויום-יומי כמו "בית אבות בשכונת בית הכרם הירושלמית" לגיא הזיון שמתרחשים בו מעשים מותחים; ודמויות שגרתיות של שוכני בית אבות הופכות להיות דמויות מרתקות הלוקחות חלק בעלילה בלשית ומגיעות עד לדו-קרב.

עלילת הסיפור מעוצבת כך, שחלק מן השאלות, המתעוררות במהלך שזירת העלילה, באו על פתרון לקראת סופה. כך נשמר המתח, והסקרנות של הקורא באה על סיפוקה רק עם סיום הקריאה. הספר מיועד לקורא הצעיר אך גם הקורא המבוגר ימצא בו עניין.

הקורא סופג הרבה ערכים אנושיים וחינוכיים אם כי אין המחבר מכוון את ספרו לחינוך, ואינו מטיף מוסר.

על כל אלה החליטה ועדת השופטים, פה אחד, להעניק לדויד גרוסמן את פרס זאב לספרות ילדים תשמ"ד.

ובאנו על החתום

דוד פאיאנס

יואש ביבר

גרשון ברגסון (יו"ר)

דויד גרוסמן נולד בירושלים ב-1954. התחנך בבית-ספר הממלכתי בית הכרם ואח"כ בתיכון שליד האוניברסיטה.

אחרי שירותו הצבאי למד באוניברסיטה העברית בחוג לפילוסופיה ולתיאטרון. על סף סיום הלימודים החל לכתוב ולפרסם סיפורים ב"סימן קריאה". ספרו הראשון לילדים "דו קרב" יצא בדצמבר 1982; קובץ נובילות למבוגרים בשם "רץ" ראה אור בינואר 1983, והרומאן "חיוך הגדי", ראה אור במאי 1983.

דברים בטקס חלוקת הפרס מאת אילנה אבן-טוב ישראלי.

בערב מרגש זה ברצוני להודות למשרד החינוך והתרבות והמדור לספרות ילדים, לועד למען החייל ולמשפחת זאב על שזיכוני בפרס.

תודתי נתונה לכל מי שהיה מעורב בהוצאת ספרי:

להוצ. "כתר", שלא חסכה כל מאמץ להוציא את הספר בצורה נאה כליכך, ובמיוחד תודה לאסתר סופר, ליעקב צורף ולאורית, שהיו שותפים לתהליך מראשיתו.

תודה ליפתח אלון על ציוריו היפים.
ולבני-משפחתי — למשה, לגיל, לרון וליובל, לכם תודה מיוחדת, על הקשב ועל האהבה.

וכמה מלים על הקובץ עצמו —
לפני ימים מספר יצאתי לטייל עם יובל בני הצעיר, ליד ביתנו בכרמל, יובל הבחין בענף המוטל על הכביש, הוא אסף אותו ואמר "שלא יידרס", כי "גם לענף יש חיים".
ואני אומרת גם לקונניות, גם לאבנים...

"סיפור האבן" צמח מתוך פגישה עם אבן שמצאתי בנחל גלים. היתה זו אבן רגילה, אך היה לה ייחוד משלה: היתה לה צורתה, היו לה צבעיה, היתה לה חלקת עורה והיו לה שקיעה. אספתי אותה והקשבת לסיפורה...

והיה גם הים —
אבא שלי היה מרבה לקחת אותנו לים, בדרך היינו עוצרים בבית-קפה קטן, והיה מזמין לכולנו אבטיח קר אדום וגלידת תות-שדה.
לימים, כשהיה חולה מאוד, לקחנו אותו, אני ומשפחתי, לבית-קפה על חוף המרינה, והיתה שם שמשיה וים וחול לבן, והיתה גלידת תות-שדה. צלם שעבר קלט אותנו במצלמתו. לאחר מותו מצאתי את התמונה בתיק השחור של ניירותיו האישיים.

כך נולד "שיר קייצי", שהוא שיר אסוציאטיבי, בעל מקצב עליז, מלא טעמים וצבעים, אבל בזרימה הכחולה שלו הוא נושא גם את הכאב...
בובר אומר "כל חיי אמת פגישה הם". פגישה משמעותית מתרחשת כשאתה נותן לעצמך זמן להתבונן בדברים מקרוב, לעמוד על יחודיותם, להיות קשוב להם.

כשאני יוצאת אל הטבע אני חשה כך — קשובה —
על רגעים כאלה אני כותבת. אני גם מנסה להעניק אותם לאחרים באמצעות עבודתי החינוכית, שהיא חשובה מאוד בעיני.
לא נולדתי קרובה לטבע, נולדתי בת"א.

אבל מה שזכור לי מילדותי הם דוקא המרחבים שבקעו מעבר לבתים הלבנים של העיר. מול ביתנו היתה משתלת פרחים. אמי היתה שולחת אותי בערב ששי לקנות פרחים. היינו יורדים לערוגות הפרחים וקוטפים צפורנים אדומות הדורות, כלות לבנות דמויות קונכיה, אמנון ותמר קטיפתיים, אך מכל אהבתי את ריחה הסגלגל של האפונה הריחנית, והניחוח שלה גם בשירי —

"והאף מתמלא / בריחות הדרום / אפונה ריחנית / וימים אחרים".
(מתוך "האביב הגיע").

דברים בטכס חלוקת הפרס מאת דויד גרוסמן

ערב טוב.
לפני שנתיים סיפרתי לאיש שעוסק בהוצאת ספרים, שאני רוצה לכתוב ספר

לילדים, והוא אמר — "יופי. סיינס פיקשן?" ואני אמרתי "למה דווקא מדע בדיוני?" והוא אמר — "זה הולך הכי טוב היום. הנוער אוהב את זה". הלכתי הביתה וכתבתי ספר סיינס פיקשן. סיפור על ילד ישראלי בן 12, שנקלע לעולמות אחרים, שבהם יצורים חלליים משונים, שפועלים במציאות שיש לה חוקים שאינם קיימים בכדור הארץ הפרטי שלו.

הילד הזה חודר לעולמם של זקנים בני שבעים ושמונים, מסתבך בפרשה של דירקרב שמקורה בעולם ערכים נוקשה וחסר פשרות. עקרונות של "כבוד או מוות"; אהבות שבגללן כדאי למות ואף להרוג. הוא מרחף אובד וסחרחר בעולם הזר, וכדי להושיע את עצמו הוא חייב לברוא לעצמו מחדש את הערכים הכאילו מובנים-מאליהם, שעל פיהם חי עד עתה.

"... חשבתי שיכול להיות שרוזנטל צודק במשהו; שהכל בעולם משתנה במ-הירות רבה מדי, עד שיש רק דברים מועטים שאפשר לבטוח בהם, ופחות מזה — אנשים, שיש בהם יציבות ובטחון. אבל מה שבטוח הוא, שהחיים חשובים מכל דבר אחר — אפילו יותר מן הכבוד, שאני לא מבין בדיוק מהו; וגם נדמה לי, שיש עוד כמה דברים, שיהיו בטוחים ומוצקים גם בעוד מליון שנה . . ." (דור קרב, עמ' 34).

הילד שכל הדברים הללו קרו לו היה באמת ילד קצת אסטרונאוט. הוא היה ילד מתבודד, שניהל מלחמות קשות, תמידיות, על עצמאותו, שעליה הוא לא ידע בעצם שום דבר. הוא רק ניחש אותה, וידע שהוא כל כך זקוק לה, עד שהצורך הזה עצמו כבר הופך אותה למין עובדה שחייבת להתממש פעם. הוועדה העניקה את הפרס לילד ההוא, ועל כך אני שמח; בשבילו, יותר מאשר בשבילי. כי אני, כמו כולנו, למדתי דבר או שניים במשך השנים שעברו. קצת ויתרתי, ולא מעט התפשרתי, ולמדתי לגדל עור עבה על הילד ההוא, ולשמור אותו בסוד, במחתרת, ומדי פעם להגניב לו אוכל מהסוג שהוא אוהב. בקצור — התגברות. אבל יש, כדרך הטבע, עוד המון מדינות וממלכות זעירות בנות 12—13, שעדיין נאבקות על עצמאותן, ומחווה כזאת, כמו הפרס הנכבד הזה, היא מעין הכרה דיפלומטית בהן, כמו אישור מבחוץ לתחושות המבולבלות שלהן.

אני רוצה להודות למשפחתו של אהרון זאב ז"ל על המפעל היפה הזה, לוועדת הפרס, למשרד החינוך, למר ברגסון ולנירה הראל, מהוצאת מסדה הסנדקית של הספר הזה. אני מתנצל בפני המו"ל האלמוני שלא עלה בידי לחבר ספר על יצורים ירוקים ממש.

את הטקס חתמה הרצאתו של מר אלכס זהבי על הנושא: מציאות שנות השלושים והארבעים בספרות הילדים החדשה.